

Kurs: Missbruk, samhälle och välfärd. 5p.

Cecilia Cedergren

Maria Dahlqvist

Johanna Hedberg-Hector

Malin Magnusson

Micaela Nordendorph

Studiebesök hos Länken, Vänersborg

En blåsig och ruggig vinterdag gör en grupp nyfikna studenter ett studiebesök hos Aktiva Länken i Vänersborg. Deras lokal ligger i ett källarplan i ett hyreshus och det sitter en liten skylt vid trappan som visar vägen. När vi kommer in så hälsas vi välkomna av herrarna Bengt och Erik. Vi slår oss ner vid ett runt bord och en kvinna serverar oss kaffe, bullar och alkoholfri ”Godtemplardricka”. Bengt och Erik börjar berätta om sina liv på ett mycket öppet och utlämnande sätt. Detta är något som Länken verkar bygga på. Öppenhet, ärlighet och inget smussel med saker och ting. Bengt berättar att han är nykter alkoholist sedan 25 år tillbaka och Erik har varit nykter i 7 månader. Olika tidslängd men med liknande erfarenheter. När man är nykter alkoholist, berättar de, så kan man inte ta någonting. Minsta lilla promille och kemin i kroppen skulle påverkas och så vore det igång igen, menar de.

Länken är en ideell frivillig förening som i dagsläget har cirka 50 medlemmar. Åldersspridningen ligger från 35 år och uppåt och verksamheten är öppen för både kvinnor och män. Medlemsavgiften är en låg och symbolisk avgift på 100 kr/år med regelbundna månadsmöten. Länken som organisation introducerades i Sverige 1945 och rörelsen växte sig stark under 50-talet. Åren 1958-59 så bildades nuvarande förening i Vänersborg. Grundfilosofin inom Länken bygger på självhjälp och att man genom kamratskapet kan stötta varandra. Lindström skriver i Leissner (1997) att termen alkoholist funnits länge inom läkarkåren och härrör ur ett sjukdomsbegrepp. Men att framförallt Länkrörelsen var starkt bidragande till att det allmänna tankesättet började påverkas efter andra världskriget.

Tidigare i Sverige så fanns ”Torken”, berättar Bengt. Där blev man inlåst på en anstalt ett tag för att under tiden nyktra till, men när man sedan kom ut igen så var det ju samma gamla visa igen. Kamratstödet ser därför Bengt och Erik som själva grundpelaren i verksamheten. Allt bygger på frivillighet och att man själv bestämt sig för att man vill vara nykter och få träna sig i att kunna genomföra olika slags aktiviteter ute i samhället utan att man är påverkad av

alkohol eller andra droger. Kamratstödet innebär också uppdraget ”Den hjälp du själv fått skall du ge vidare till andra”. Aktiva Länken samarbetar med andra instanser i samhället såsom polis, sjukvård och socialtjänst med mera. Länken vill gärna ha kontakter med yttervärlden för att kunna genomföra bättre hjälp till dem som behöver. Verksamheten präglas av öppenheten att man skall kunna öppet berätta att man är alkoholist. Detta menar Bengt och Erik är en viktig skillnad jämfört med AA:s verksamhet där man håller fast vid anonymiteten. Detta med att hemlighålla bidrar till att skamkänslorna lever kvar. Det skall inte vara skamligt att erkänna att man är alkoholist och behöver hjälp. Inom Länken talar man om alkoholism som en sjukdom. Att man inte som många andra människor klarar att dricka lite grann då och då. För oss nyktra alkoholister är det antingen eller. Bengt berättar att han deltar i en studie vid Karolinska sjukhuset där man undersöker genetiska samband mellan olika släktingar och alkoholism. Leissner (1997) skriver att man inom behandlingsarbete kan tala om tre olika teoretiska perspektiv på alkoholism. Dessa är sjukdomsmodellen, symtommodellen och beteendemodellen där Länken i huvudsak arbetar utifrån sjukdomssynsättet. Leissner skriver vidare att beroende på vilket teoretiskt val man väljer så har det stor betydelse för behandlingsarbetet. Länken arbetar utifrån ett ideologiskt program som bygger på sju punkter. Våga prata, känna och berätta om varför det blev som det blev och att försöka behandla sjukdomen. Vid det första besöket får man vara påverkad i och med att det är personens första steg till att vilja sluta med alkohol/droger. Oftast så är det någon anhörig som hör av sig till Länken för att få hjälp, men det händer även att personen själv hör av sig eller talar om någon i tredje person. Många ringer och säger att de känner någon som de är oroliga för. Många gånger är det de själva de pratar om men att överhuvudtaget erkänna inför sig själv att man är missbrukare är ett stort steg, därför är det ett avgörande steg för personen när man vänder sig till Länken.

Erik berättar om sitt första möte med Länken. Han hade tidigare varit i kontakt med AA (Anonyma alkoholister) men inte förmått förändra sin livssituation. Erik tänkte att vad kan Länken göra för mig som inte AA kan göra? En söndagskväll tog Erik kliven nerför trappan till Länken men då var det stängt. Han kom tillbaka på måndag och kunde då tas emot av övriga medlemmar. Erik berättar att hans liv bestått av alkohol och droger sedan tonåren. Han beskriver hur han många gånger i barndomen knöt handen i fickan och tänkte att aldrig skall jag bli som farsan! Erik är idag 52 år och han berättar att hans egen far slutade att dricka när han var 50 år. Erik berättar självutlämnande om alla vansinniga turer och händelser som alkoholen ställt till med i hans liv där han bland annat supit bort två äktenskap.

Bengt och Erik pratar om att den gamla synen på ”pilsnergubben” inte existerar idag. Idag är många blandmissbrukare för man tar allt som går att få tag i. Alkoholen är på frammarsch idag i och med spritskattesänkningen i Danmark och att många reser till Danmark och Tyskland för att bunkra upp. Detta leder till en större tillgång för den enskilde missbrukaren och lägre priser. Alkoholisten finns inom alla yrkesgrupper, det finns heller ingen som väljer att bli alkoholist. Man visste inte bara vart det skulle barka hän. De nämner siffror som att 10 % torskar dit på alkoholen och att runt varje missbrukare finns det ofta minst tre-fyra stycken som är direkt berörda av missbruket.

Vi kommer in på frågan om ungdomar och droger. Vi studenter upplever att socialarbetare, skolpersonal, föräldrar och övriga vuxna står många gånger handfallna inför faktumet att deras eller andras barn använder alkohol eller droger. Hur skall man som vuxen agera och vad skall man säga? Erik och Bengt tror att goda förebilder är jätteviktigt under åren man växer upp. Både vuxna och jämnåriga kamrater som kan leda in livet på vägar där det inte handlar om droger. Både genom fritidsaktiviteter men de menar även att ett nyktert hem påverkar. De tror inte på pratet om att det är bättre att ungdomar får smaka hemma med motiveringen att då vet jag som förälder vad de dricker. Som förälder har du ändå ingen aning om vad de dricker när du inte är med, menar Bengt och Erik.

När vi pratar med Erik och Bengt och får ta del av alla deras destruktiva situationer i livet som de hade när de missbrukade så kan man inte låta bli att undra varför dom inte bara lade av med att dricka? De säger att alkoholen eller drogen är som ett kärleksförhållande. Den är lika svår att göra slut med som det skulle vara att lämna en älskad partner.

Länken bedriver jourverksamhet. Detta anser de vara en av de största skillnaderna mellan deras ideella arbete och ex. den kommunala socialtjänsten. Ringer man till en handläggare så får man kanske vänta tre veckor för att få komma på ett besök. Så fungerar det inte inom Länken. Där turas man om bland medlemmarna att ha jour dygnet runt. Det kan hända att man får ta emot telefonsamtal och göra hembesök mitt i natten om det så behövs. För den som vill sluta gäller det att få stödet och hjälpen direkt, hävdar Bengt och Erik. De samarbetar dock gärna med samhällets instanser och nämner Ros-Marie som arbetar som sjuksköterska på IFO i Vänersborg. En del av de klienter hon kommer i kontakt med slussas vidare till Länken.

När vårt studiebesök är avslutat så diskuterar vi studenter om den funktion som de ideella krafterna fyller. Den frivilliga föreningen Aktiva Länken fyller en funktion som de offentliga

samhällsinstanserna inte alltid kan täcka upp. Vad kan detta leda till för konsekvenser? När de ideellas krafter inte längre orkar med vad blir följderna då? Vi anser att Länken gör en stor insats för både den enskilde missbrukaren och dess familj. En av Länkens ledord är att ta bort familjehemligheten som missbruket handlar om. Men vem finns där som back-up när familjen tar det avgörande steget? Visst finns Länken men man får inte glömma att den bygger på helt ideella krafter och för att kunna fortsätta bedriva sitt arbete behöver få tillgång till samhällets krafter och resurser. Detta är naturligtvis inget som Länken är ensamma om. Alla frivilligorganisationer i samhället drar idag tunga lass och man skulle önska att detta lyftes fram bättre så att det inte blir något som vi medborgare tar för givet. Detta är vanliga människor som viger sitt liv och en stor del av sin fritid till att kunna hjälpa andra människor.

Litteraturlista:

Leissner, Tom. (Red.). (1997) *Alkohol*. Lund: Studentlitteratur.

Övrigt:

Samtal med två medlemmar i Aktiva Länken, Vänersborg.